

Wij zijn allen aristocraten.... dus heilig?

Noblesse oblige... zeker nu!

U heeft net het begin gehoord van het stuk uit het boek Numeri dat morgen, donderdag en zaterdag zal worden gelezen in de synagogen en bestudeerd. Wereldwijd. Volgens een rooster waarin in één jaar tijd de Vijf Boeken van Mozes, oftewel de Tora, doorgelezen wordt. Ieder jaar opnieuw. Ook de minder welgevallige stukken. Die wekelijkse Tora-gedeelten hebben een naam.

Het Toragedeelte van deze week heet Korach, naar de figuur die als eerste in dit stuk wordt genoemd. In de eerste zin wordt uitgelegd dat Korach, Dotan, Awieram en On niet zomaar wat mannen zijn, zij zijn aristocratie, zou je kunnen zeggen. Korach en zijn familie, bijvoorbeeld, hebben een functie in het Tabernakel, het verhuisbare heiligdom. Dat is belangrijke informatie. Deze mannen met een interessante ouderlijke lijn komen in opstand tegen Mozes en Aron. Met nog 250 mannen van aanzien. Ze komen niet met messen of speren, zij vallen Mozes en Aron aan met woorden. „Jullie matigen jullie te veel aan.” „Waarom voelen jullie je boven de gemeenschap van de Eeuwige verheven?” Die laatste vraag is natuurlijk een retorische vraag. Jij Mozes, en jij Aron verheffen je boven het volk. Jullie denken dat jullie alleen heilig zijn, maar de hele gemeenschap al die nakomelingen van aartsvader Jakob tezamen met al die mensen die ook mee uit Egypte zijn weggetrokken, zij zijn allemaal heilig.

‘Heilig’. Ik vind het verschrikkelijk moeilijk om te vatten wat het begrip ‘heilig’ werkelijk betekent. Ik vrees dat het *niet* betekent wat wij er doorgaans onder verstaan. Maar wat ik er ook over denk, in dit verhaal proberen de opstandelingen ermee aan te geven dat iedereen, en zeker de vier met name genoemden en de 250 anderen, een directe uitwisseling met God zouden moeten hebben. Net als Mozes. Ze hebben er, als het ware, *recht* op. Ze verwijten Mozes en Aron arrogantie, zou je in moderne termen zeggen, maar uiteindelijk blijken zij de arrogantie te zijn. Althans, dat vindt de Eeuwige. En die straft hen, uiteindelijk. De Eeuwige laat de aarde opensplitsen en de amokmakers worden door de aarde verzwolgen. Het verhaal over Korach en de zijnen heeft een dramatische afloop.

Wat heeft dat verhaal met ons te maken? Alles! Zijn wij niet ook een soort prinsen en prinsessen, net als Korach, Dothan, Awieram en On en die 250 aanzienlijken. We leven in ieder geval wel als prinsen en prinsessen. Hoezo? Wel... de moderne tijd heeft gezorgd voor, wat ik noem, de democratisering van de hedonistische leefwijze van de aristocratie. Het is een mond vol, maar het klopt wel. De democratisering van de hedonistische leefwijze van de aristocratie. Vroeger hadden alleen de aristocratische dames elke dag een andere jurk aan, met bijpassende juwelen, schoenen, tassen en hoeden. Nu hebben ook wij elke dag andere kleding en accessoires aan, elke dag een schone onderbroek, schone sokken of kousen, een ander overhemd. Vroeger hadden alleen de aristocraten goede medische verzorging. Nu wij allemaal. Vroeger hadden alleen de aristocraten iemand die elke dag voor hen kookte, nu kunnen we de hele dag, en overal voedsel krijgen dat door anderen voor ons is gemaakt. Vroeger hadden alleen de aristocraten een paard. Nu hebben we allemaal een fiets, maar vaak ook een auto, of we kunnen met de trein en het vliegtuig. Vroeger hadden alleen de aristocraten kunst en hoogwaardig vermaak. Nu is muziek en entertainment overal en voor een habbekrats kun je een museumjaarkaart aanschaffen. Vroeger hadden alleen de aristocraten goede scholing, nu heeft iedereen langdurig en breed onderwijs. Vroeger hadden alleen de aristocraten een warm onderkomen in de winter en een koel huis in de zomer, nu hebben we dat allemaal. Enzovoorts. Wij hier zijn geen aristocraten, op een enkeling na misschien, maar we leven wel als aristocraten. Hun levenswijze hebben wij overgenomen, hun hedonistische levenswijze is gedemocratiseerd.

En dat niet alleen, we financieren die levenswijze ook zoals zij dat deden: door het maken van schulden. Wij hebben onze bankpasjes en hypotheek, en collectief hebben we een staatsschuld waarmee een deel van ons prins- en prinsessenleven wordt gefinancierd. En ten laatste, die eindeloze hoeveelheid spullen die we kopen werden vroeger gemaakt door slaven of een doodarme bevolking; wij laten onze spullen nu ver weg maken, door mensen die nauwelijks kunnen rondkomen in vaak onmenselijke en onderdrukkende omstandigheden. We zijn er niet ongevoelig voor, maar er echt iets aan veranderen doen we niet. Nog niet.

Nee, dit is geen pleidooi tegen het kapitalisme, en ook geen pleidooi voor het socialisme. Onze hedonistische levenswijze is een onwaarschijnlijke verbetering vergeleken met de armoede, de onderdrukking en het gebrek aan mogelijkheden die 'de goede oude tijden' kenmerkten. Alleen, er zitten schaduwzijden aan. Er zijn ontzettend veel mensen in onze samenleving die nauwelijks het hoofd boven water kunnen houden, en daardoor ten einde raad zijn; en laten we de uitzichtlozen en de daklozen niet vergeten. De andere schaduwzijde is de verschrikkelijke situatie van mensen die voor ons werken, ver weg. Hun armoede is weliswaar door onze op koopzucht gebaseerde leven beter geworden, maar nog verre van ideaal is. En bovendien, de ongebreidelde zucht naar spullen en ervaringen brengt op dit moment de aarde schade toe. Grote schade.

Nogmaals, ik ben niet tegen de leefwijze van de aristocratie die wij hebben omarmd. Beslist niet. Maar wel tegen het verslavingsaspect ervan, namelijk het 'alsmaar meer', het 'nooit bevredigd zijn', het 'nooit tevreden zijn' en vooral ook de mentaliteit van 'ik heb er recht op'. Want dat harde, eisende, rechthebberige dat Korach en zijn opstandelingen kenmerkte, tast de aarde, de samenleving, en onze ziel aan. Goed onderwijs, medische zorg, vakantie, goed eten, kunst, cultuur, vertier, voor iedereen – wie kan er tegen zijn. Maar daarnaast is ook het besef van 'het is goed zo' nodig. Dat is de idee van de Sjabbat, de idee van de zondag. Het is goed zó. En dat idee kan het besef voeden dat onze economie anders moet gaan draaien, cradle to cradle, van gebruik naar hergebruik, van schuld naar aflossing, van rood staan naar een schone lei, van uitbuiting naar echt samenleven, van gebrek aan balans naar een evenwicht tussen werk en rust, van alleen 'hebben' naar een evenwicht tussen hebben en zijn.

Er zijn vandaag een paar kinderen gedoopt. Zij zijn opgenomen in het verbond tussen mensen en God. Het verbond dat mensen tot partners van God in de Schepping maakt. De dopelingen moeten een leefbare wereld beërven: het spreekwoordelijke land van melk en honing waarvan in het Bijbelstuk van vorige week sprake was. En ze zullen een leefbare wereld beërven. Korach gaat *niet* over de ondergang van de wereld. Integendeel, het gaat over de ondergang van een kleine groep 'verslaafden aan *meer*'. Ook onze wereld staat niet op het punt ten onder te gaan. Integendeel, op alle vlakken gaat het *beter* in de wereld. Maar dat ontslaat ons niet van de verplichting op een goede manier aristocraten te zijn en een manier van leven te ontwerpen, die goed is voor *iedereen* en *alles*: mens, dier en aarde. We zijn in staat tot heiligheid. Korach had het fout. We mogen onszelf verheffen, niet boven anderen, maar wel in de zin van het oude socialistische en liberale ideaal: de verheffing van mens en samenleving door bewuste ontwikkeling en ontwikkeling van het bewustzijn. *Daar* hebben de gedoopte kinderen recht op.

Moge de Eeuwige ons bij dit alles helpen.

Tamarah Benima

Gelezen uit Numeri 16 en 17